

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

щодо самостійної роботи студентів

з дисципліни «Управління вартістю підприємства»

Викладено мету вивчення дисципліни «Управління вартістю підприємства» в процесі підготовки фахівців економічних спеціальностей, надано програмний матеріал до вивчення даного курсу, а також вимоги і рекомендації щодо самостійної роботи студентів та її основних напрямків, методичні рекомендації до виконання контрольних робіт, тестові завдання для самопідготовки і перевірки знань студентів.

Методичні вказівки містять перелік питань для підсумкового контролю та критерії оцінювання знань студентів.

ВСТУП

Метою вивчення дисципліни "Управління вартістю підприємства" є формування у студентів вартісного мислення, мислення з позиції власника бізнесу або інвестора, що в поєднанні з належною теоретичною та практичною підтримкою буде сприяти підвищенню ефективності управління підприємством.

Предметом дисципліни «Управління вартістю підприємства» є процеси формування вартості та цінності господарюючого суб'єкта, фінансові та управлінські інструменти, застосування яких сприяє удосконаленню цих процесів та забезпеченню зростання фундаментальної вартості, ринкової капіталізації, вартісного спреду та цінності підприємства в цілому.

Програма дисципліни «Управління вартістю підприємства» передбачає теоретичну та практичну підготовку студентів для вирішення завдань формування та забезпечення ефективності функціонування системи управління вартістю підприємства, зокрема:

- усвідомлення сутності понять «вартість» та «цінність» підприємства, їх основних характеристик як об'єктів управління;
- розмежування видів вартості підприємства в залежності від мети суб'єктів купівлі та продажу;
- розуміння цілей оцінки вартості підприємства;
- розуміння причин розбіжності значень ринкової капіталізації та фундаментальної вартості підприємства;
- систематизацію факторів, драйверів та ключових показників ефективності діяльності підприємства, що впливають на вартість підприємства та диференціювання їх за вагомістю та спрямованістю впливу;
- набуття здатності, використовуючи фінансові інструменти, збільшувати вартісний спред;

- вивчення методичного інструментарію оцінки вартості підприємства;
- вивчення системи та механізму управління вартістю підприємства;
- вміння практичного застосування різних методів дохідного підходу для оцінки вартості підприємства;
- розробки моделей зміни вартості підприємства та використання їх в якості інструментів планування, мотивації, контролю за процесами формування вартості;
- з'ясування сутності та механізму оцінки ефективності управління вартістю підприємства;
- вибору управлінських інструментів впливу на вартість підприємства;
- розуміння значення впливу активів, структури капіталу та грошових потоків на зміну вартості підприємства;
- розуміння впливу інноваційних процесів та створення інноваційних бізнес-моделей для зростання вартості бізнесу;
- дослідження впливу реорганізації та реструктуризації на підприємствах як важеля в досягненні зростання як підприємства, так і його вартості.

Змістом компетентностей вивчення дисципліни є отримання студентами теоретичних знань і практичних навичок для самостійного вирішення завдань оцінювання вартості підприємства, систематизації та кількісної оцінки впливу на вартість підприємства ключових факторів, оцінки ефективності управління вартістю підприємства та застосування окремих інструментів впливу на її зміну, обґрунтування вибору та практичне застосування моделей прогнозування вартості підприємства.

В результаті опанування програми дисципліни передбачається теоретична підготовка *студентів з таких основних питань:*

- теоретичні засади формування категорій «вартість», «цінність» підприємства, видів вартості, що виникають в процесі оцінювання, в залежності від цілей інвесторів і власників;
- відмінності між драйверами цінності та ключовими показниками ефективності діяльності підприємства з позиції цілей їх використання;
- визначення потоків вільних грошових коштів підприємства та драйверів вартості для розрахунку фундаментальної вартості підприємства методом дисконтованого потоку грошових коштів;

- поняття вартісного спреду та способи його збільшення за умови використання низки моделей в рамках концепції вартісно-орієнтованого управління;
- методологічні засади оцінки вартості підприємства та процес його оцінювання із застосуванням дохідного, витратного та ринкового підходів;
- специфіку оцінки вартості підприємства в різних сферах бізнесу;
- застосування фінансової звітності підприємства для розрахунків його вартості з використанням різних підходів оцінки;
- межі застосування фінансової звітності та головні відмінності фінансової моделі аналізу підприємства від бухгалтерської;
- особливості оцінки вартості підприємства на основі боргового та безборгового грошових потоків та обґрунтування різних моделей ставки дисконтування для оцінки вартості підприємства;
- вплив фінансових інструментів, таких як активи, капітал, грошові потоки на зміну вартості підприємства;
- сутність реструктуризації, реорганізації, інновацій як управлінських інструментів впливу на зміну вартості та цінності підприємства;
- методологічні засади формування системи вимірників та правильний вибір моделей для створення вартості підприємства.

Практичним результатом вивчення дисципліни є набуття наступних компетентностей:

здатність:

- володіти теоретичними основами вартісної концепції управління підприємством;
- обґрунтовувати управлінські рішення щодо реалізації концепції вартісно-орієнтованого управління;
- виявляти та аналізувати фактори вартості, виділяти управлінські процеси на конкретному підприємстві в рамках управління його вартістю;
- застосовувати механізми капіталізації і дисконтування в оцінці;
- обґрунтовувати застосування того чи іншого підходу і методу оцінки вартості бізнесу та надавати отримані результати зацікавленим користувачам;
- аналізувати вплив неорганічного зростання підприємств на формування їх вартості;
- розрізняти процеси злиття від процесів поглинання та їх вплив на структуру капіталу, ринкову капіталізацію та зміну цінності підприємств-учасників.

вміння:

- оцінювати вартість підприємства, використовуючи правильно підібрані методи дохідного, витратного та ринкового підходів;
- користуватися вітчизняними та міжнародними стандартами фінансової звітності підприємства у розрахунках його вартості, використовуючи різні підходи оцінки;
- застосовувати факторний аналіз створення вартості підприємства, зокрема, створення дерева драйверів для пошуку і визначення необхідних критеріїв для більшої ефективності при управлінні підприємством з ціллю збільшення вартості;
- оцінювати ефективність застосування різних фінансових і управлінських інструментів впливу на зміну вартості підприємства та ідентифікувати ризики, які виникають в перебігу їх практичного застосування;
- обирати та застосовувати різні моделі в рамках концепції вартісно-орієнтованого управління для набуття здатності, використовуючи фінансові інструменти, збільшувати вартісний спред.

Місце дисципліни в освітньому процесі. Програма та робоча програма дисципліни «Управління вартістю підприємства» впорядкована відповідно до затвердженої освітньо-професійної програми підготовки магістрів та базується на вивченні економічних дисциплін, що передбачені навчальними програмами освітнього ступеня «бакалавр». «Управління вартістю підприємства» вивчається паралельно з дисциплінами «Фінансовий менеджмент», «Антикризове управління підприємством» та «Інвестиційний менеджмент».

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольну роботу з курсу «Управління вартістю підприємства» виконують студенти заочної форми навчання або студенти, які з поважних причин не мають змоги відвідувати аудиторні заняття та мають індивідуальний графік роботи на відповідний семестр. Метою виконання контрольних робіт є перевірка поточних знань і навичок студентів з курсу «Управління вартістю підприємства». В процесі проведення контрольних робіт студенти демонструють здатність до засвоєння викладеного теоретико-практичного матеріалу, показують свої можливості щодо самостійного вивчення літературних джерел та

узагальнення вивченого матеріалу, демонструють вміння лаконічно і чітко викладати свої думки в письмовій формі. Контрольна робота виконується студентом самостійно при консультуванні викладачем.

Контрольна робота є видом індивідуального завдання і видається студентам у терміни, передбачені вищим навчальним закладом. Як правило, завдання для виконання контрольної роботи видається студентам-заочникам під час установчої сесії, або у терміни, визначені для затвердження індивідуальних графіків роботи студента.

Подати виконану роботу на перевірку та рецензування студент зобов'язаний не пізніше, як за два тижні до початку заліково-екзаменаційної сесії.

Варіант контрольної роботи студент вибирає за останньою цифрою номеру залікової книжки. Наприклад, якщо залікова книжка має номер 12337, то варіант роботи - "7" Якщо номер залікової книжки закінчується на "0", то варіант роботи -10.

Обсяг контрольної роботи дорівнює приблизно обсягові 18-аркушевого учнівського зошиту.

Контрольна робота складається з таких елементів:

1. Обкладинка (або титульний аркуш);
2. Безпосередньо відповіді на завдання контрольної роботи;
3. Перелік використаних джерел;

Обкладинка (титульний аркуш) мають бути підписані таким чином:

Контрольна робота з дисципліни «Управління персоналом»

студента гр. _____ курсу

заочного/денного відділення

(дата і підпис студент)

Контрольна робота містить 3 завдання, які охоплюють теми курсу «Управління персоналом», передбачені навчальною програмою цієї дисципліни. Контрольна робота складається із завдань таких видів:

- теоретичні питання;
- тестові завдання;
- задача.

При виконанні теоретичних завдань необхідно розгорнуто викласти запропоноване теоретичне питання щодо певної проблеми, яка розглядається в курсі дисципліни. Воно спрямоване на оцінювання вміння студента працювати з навчальною, методичною, науковою літературою, вміння виділяти основні положення, відслідковувати причинно-наслідкові зв'язки, вміння робити висновки та вносити пропозиції тощо. У процесі підготовки цього завдання необхідно спиратися на навчальний матеріал, що викладено на лекціях, у підручниках, а також у спеціальних економічних періодичних виданнях (як правило, це - статті в економічних журналах та збірниках наукових праць). На інформацію, яка запозичена з будь-якого джерела, обов'язково необхідно подавати посилання.

Викладати теоретичні питання слід своїми словами, не переписуючи дослівно підручник або навчальний посібник.

Виконання тестового завдання полягає у виборі єдино правильного варіанту відповіді з кількох запропонованих. Відповідаючи на завдання тесту, необхідно не тільки вибрати правильну відповідь, але й обґрунтувати свій вибір. Метою виконання цього виду завдання є демонстрація студентом своєї здатності до використання отриманих у процесі вивчення курсу «Управління персоналом» знань стосовно запропонованих умов та обставин.

Першим етапом розв'язання задачі є складання коротких вихідних умов. Це, як правило, допомагає студентові краще зорієнтуватися в типі задачі та знайти необхідне рішення. Другий етап розв'язання задачі полягає у виборі необхідних формул та інших залежностей відповідно до того, що саме необхідно визначити в тій чи іншій задачі. Для цього доцільно дати означення тим показникам, які необхідно розрахувати і, відштовхуючись від цього, шукати розв'язок задачі.

Розв'язання задачі має містити всі необхідні пояснення, з яких стає зрозумілим використання наведених формул. Якщо вихідні дані для розв'язання задачі подано у вигляді таблиці, і розв'язок необхідно подавати в таблиці, додаючи до вихідних умов необхідну кількість рядків або колонок, безпосередні проміжні розрахунки можна виконувати на чернетці, а в таблицю заносити результати розрахунків.

Задача повинна закінчуватися відповіддю.

Контрольну роботу можна виконувати за одним з двох варіантів: 1) рукописним способом в учнівському зошиті; 2) роздруковуючи на комп'ютері на аркушах формату А4 або А5.

В обох випадках на початку контрольної роботи необхідно вказати затверджений варіант. Далі необхідно подати: умови певного завдання; розв'язання цього завдання з поясненнями (або відповідь). Завдання слід виконувати в тому порядку, в якому вони подані у певному варіанті контрольної роботи.

Виклад кожного завдання необхідно подавати з нової сторінки та озаглавлювати згідно з формулюванням питання в завданні.

На всі запозичені з навчальної або наукової літератури матеріали необхідно давати посилання в тексті контрольної роботи. Посилання слід подавати у квадратних дужках, указуючи в них порядковий номер джерела у списку використаних джерел, а через кому - сторінку або сторінки, з яких запозичено текст або інший матеріал.

Список використаних джерел - елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після всіх відповідей на завдання контрольної роботи. Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованим твором або виписують з каталогів і бібліографічних показників повністю без пропусків будь-якій

елементів, скорочення назв і т.п.

Джерела можна розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні контрольної роботи), в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку. Прикладом оформлення переліку використаних джерел є список рекомендованої літератури для вивчення курсу основ менеджменту, який наведено в цих методичних вказівках.

При поданні виконаної роботи на перевірку викладачеві студент повинен додати до неї чистий бланк рецензії, виконаний на аркуші паперу формату А5. Приклад виконання цього бланку наведено в додатку А.

Перевірка і рецензування контрольних робіт здійснюється у десятиденний термін з моменту подання їх викладачеві.

у рецензії проставляється позначка "допустити до захисту", якщо:

- контрольну роботу виконано в повному обсязі;
- контрольну роботу виконано самостійно і на достатньо творчому рівні;
- викладено теоретичні аспекти запропонованих проблем з використанням достатньо широкого кола навчальної та спеціальної економічної літератури;
- надано аналіз запропонованих для виконання ситуацій і продемонстроване вміння розв'язувати практичні завдання;
- наведено аргументовані висновки, викладено власну оцінку ситуації, що запропонована для розгляду в тому чи іншому завданні;
- роботу виконано відповідно до вимог оформлення контрольних робіт.

Якщо контрольна робота не задовольняє переліченим вище вимогам, то вона повертається студентові на доробку з відповідними зауваженнями, які в обов'язковому порядку зазначаються в рецензії. Позначка про необхідність доробки проставляється в рецензії та на обкладинці роботи із зазначенням дати повернення роботи на доробку. Студент повинен врахувати усі зауваження, внести необхідні виправлення та повторно подати роботу на перевірку. Далі процедура повторюється.

Контрольна робота оцінюється за двобальною шкалою ("зараховано" або "не зараховано").

Контрольна робота вважається зарахованою, якщо:

- на неї надано позитивну рецензію з допуском роботи до захисту;
- надано переконливі відповіді на запитання, які було поставлено при захисті роботи. У разі зарахування контрольної роботи, викладач на обкладинці роботи ставить позначку "зараховано", дату та скріплює цей надпис своїм підписом.

Якщо контрольна робота отримала позитивну рецензію та допуск до захисту, але студент не дає обґрунтованих та достатньо повних відповідей

на більшість запитань, що стосуються тих тем курсу, які передбачені навчальною програмою та завданнями контрольної роботи, то контрольна робота вважається не зарахованою. Таким чином, рішення про остаточну оцінку контрольної роботи ґрунтується як на якості самої роботи, так і на відповідях студента у процесі захисту. Отже студент повинен не лише написати роботу, але і вміло її захистити.

До семестрового контролю з дисципліни «Управління персоналом» допускаються студенти заочної форми навчання та студенти, що навчаються за індивідуальним графіком, які до терміну, встановленого розкладом заліків та іспитів, виконали і захистили контрольну роботу.

Студенти, індивідуальним навчальним планом яких передбачено обов'язкове відвідування практичних занять, допускаються до підсумкового контролю, якщо вони виконали всі види робіт, передбачені навчальним планом на семестр з цієї навчальної дисципліни.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

В основу оцінки знань студента на семестровому екзамені з курсу «Управління вартістю підприємства» покладені такі якісні характеристики:

- широта й глибина знань в обсязі навчальної програми;
- творче опанування теоретичного змісту курсу;
- обґрунтованість і аргументованість відповідей, точність визначень;
- самостійність і конструктивізм мислення.

«Відмінно» виставляється за умов, які задовольняють зазначені вимоги. Студент повинен правильно відповісти на запитання. За своєю формою відмінна відповідь повинна бути логічною, матеріал викладатися чітко, впевнено.

«Добре» виставляється за умови, коли студент дає повні правильні відповіді на питання, при цьому допускає неповне висвітлення одного з питань.

«Задовільно» виставляється за умови, коли студент дає відповідь на одне питання, або недостатньо висвітлює питання.

«Незадовільно» виставляється в тих випадках, коли відповідь не задовольняє хоча б одному з оціночних критеріїв або за рівнем повноти виявляється нижче вимог прийнятого мінімуму знань.

Модульний або екзаменаційний білет складається з двох частин: теоретичної та практичної. Кожна з них оцінюється в балах за певною методикою. Загальна максимальна сума балів, яку може набрати студент, складає 5.

Екзаменаційний білет з дисципліни містить три завдання. Перше і друге завдання екзаменаційного білету теоретичні. Вони передбачають визначення тієї чи іншої категорії, розкриття змісту, сутності явища чи процесу. Мета цих завдань - проконтролювати засвоєння студентами

понятійного апарату дисципліни, вміння застосовувати знання з окремих питань до конкретної ситуації та здатність до переконливої аргументації щодо власної позиції. Максимальна кількість балів за це завдання - 1,5. Залежно від того, на скільки відповідь задовольняє вказаним критеріям, кількість набраних балів може зменшуватись.

- Трете завдання - задача. Розв'язання задачі дозволяє оцінити наявність у студента навичок практичного застосування теоретичних знань і умінь, воно потребує вміння студента використовувати відомі йому формули для вирішення задачі. Складність та обсяг цього завдання дозволяє оцінити його максимальною сумою в 2,0 бали. При наявності недоліків кількість балів буде зменшено.